

รวิพันธ์ โสมา, กมลชนก เทพสิทธิ, กิรติกานต์ กัดสวัสดิ์, รัชสรณ์ ลิมกิจประเสริฐ, เสาวนีย์ จุลวงศ์, คัดคนางค์ ศรีพัฒนาพิพัฒน์, ประชญา ประจง, ณัฐพล ลาวจันทร์, สุพัฒน์ เล็กพันธ์, รุ่งทิวา สิทธิกุล, มนวิภา วิทยาพันธ์, กวินนา เกิดสูง, ไผท สิงห์คำ
ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 30 ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม-4 สิงหาคม 2561 ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคไข้เลือดออกเสียชีวิต 4 ราย ในจังหวัดสมุทรปราการ นครราชสีมา ระยอง และตาก

จังหวัดสมุทรปราการ พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศชาย อายุ 48 ปี มีโรคประจำตัว คือ เบาหวานและความดันโลหิตสูง อาชีพเจ้าของกิจการ อาศัยอยู่ที่บ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เริ่มป่วยวันที่ 19 กรกฎาคม 2561 แต่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลตากสิน กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2561 และในวันเดียวกัน โรงพยาบาลตากสิน ได้ส่งต่อผู้ป่วยไปโรงพยาบาลเวชศาสตร์เขตร้อน กรุงเทพมหานคร ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบ Dengue NS1, Dengue IgG, IgM ให้ผลบวก ตรวจหา Serotype ด้วยวิธี Real Time PCR พบ Dengue serotype 3 แพทย์วินิจฉัย dengue shock syndrome ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2561 ผู้ป่วยอาการทรุดลง และเสียชีวิต

จังหวัดนครราชสีมา พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศชาย อายุ 20 ปี อาชีพพลทหารค่ายแห่งหนึ่ง จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 10-20 กรกฎาคม 2561 ผู้ป่วยเดินทางกลับบ้านที่ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีน้องชาย อายุ 8 ปี อยู่บ้านนั้นป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ผู้ป่วยเริ่มป่วยวันที่ 22 กรกฎาคม 2561 ด้วยอาการไข้ รับการรักษาผู้ป่วยใน ที่โรงพยาบาลค่ายสุรนารี วันที่ 26 กรกฎาคม 2561 แพทย์วินิจฉัย dengue hemorrhagic fever ผลการตรวจนับความสมบูรณ์ของเลือด พบเม็ดเลือดขาว 4,550 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เกล็ดเลือด 32,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร ความเข้มข้นของเลือดร้อยละ 39.8 ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบ Dengue IgM: Negative, Dengue IgG: positive วันที่ 28 กรกฎาคม 2561 เวลา 21.00 น. ผู้ป่วยหยุดหายใจ แพทย์พิจารณาใส่ tube และส่งต่อไปที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เวลา 21.35 น. ผู้ป่วยอาการไม่ดีขึ้นและเสียชีวิตในคืนวันที่ 29 กรกฎาคม 2561 โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาเปลี่ยนการวินิจฉัยเป็น dengue shock syndrome

จังหวัดระยอง พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศชาย อายุ 32 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง อาศัยอยู่ที่ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เริ่มป่วยวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลระยอง ระหว่างวันที่ 23-25 กรกฎาคม 2561 เข้ารับการรักษาแบบ OPD (โรงพยาบาลระยอง) ด้วยอาการมีไข้สูงร่วมกับคลื่นไส้อาเจียน กระจายน้ำบ่อ ปวดศีรษะ ปวดตัว และอ่อนเพลีย (ไม่ได้ทำ Tourniquet test) และวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 เข้ารับการรักษาแบบ IPD ที่ โรงพยาบาลระยอง ด้วยอาการมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ (ไม่ได้ทำ Tourniquet test) แพทย์วินิจฉัย dengue hemorrhagic fever รักษาตามอาการ เก็บตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ วันที่ 28 กรกฎาคม 2561 ผลการตรวจนับความสมบูรณ์ของเลือด พบความเข้มข้นของเลือดร้อยละ 56.7 เม็ดเลือดขาว 7,580 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เกล็ดเลือด 7,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร วันที่ 29 กรกฎาคม 2561 เก็บเลือดส่งตรวจ RT-PCR ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 6 ชลบุรี ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบ Dengue IgM positive, IgG positive, Dengue NS1 negative (อยู่ระหว่างรอยืนยัน serotype) ผู้ป่วยเสียชีวิตวันที่ 31 กรกฎาคม 2561

จังหวัดตาก พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศหญิง อายุ 73 ปี ที่อยู่ขณะป่วย ตำบลลูกกลางทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีโรคประจำตัว ไตวายเรื้อรัง ไม่ได้ได้รับการรักษาต่อเนื่อง วันที่ 21 กรกฎาคม 2561 เวลา 14.20 น. มีอาการไข้เป็นมา 1 วัน วัดได้ 40.8 องศาเซลเซียส ถ่ายเหลว 2 ครั้ง ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว แพทย์รับไว้รักษาหอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แกร่งวินิจฉัย Diarrhea and gastroenteritis of presumed infectious origin มีโรคร่วมไตวายเรื้อรัง (imp : sepsis due to diarrhea) ความเข้มข้นของเลือดร้อยละ 45.3 เม็ดเลือดขาว 7,360 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร เกล็ดเลือด 227,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร ค่า BUN 20.3 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร วันที่ 22 กรกฎาคม 2561 ตรวจพบ Dengue

NS1 positive, Dengue IgM negative, IgG positive วันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ผู้ป่วยเสียชีวิตที่ห้อง ICU แพทย์ระบุสาเหตุการเสียชีวิต Sepsis ส่งตัวอย่างตรวจหา Dengue Serotype ด้วยวิธี Real Time PCR ที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 พิษณุโลก ผลพบ Dengue serotype 3

การควบคุมโรคที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ลงพื้นที่สอบสวนโรคและควบคุมโรคในรัศมีรอบบ้านผู้ป่วย ควบคุมโรคในชุมชน ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในชุมชนใกล้เคียง 28 วัน เก็บตัวอย่างเลือดผู้ป่วยเพื่อส่งตรวจยืนยันการติดเชื้อไวรัส Dengue สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลงพื้นที่สอบสวนโรคและสำรวจ HI, CI ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย และพ่นหมอกควันควบคุมโรคในบริเวณที่พักผู้ป่วยและรัศมี 100 เมตร

2. โรคไข้หวัดใหญ่ 2 เหตุการณ์

จังหวัดร้อยเอ็ด พบผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่ จำนวน 267 ราย เป็นนักท่องเที่ยวเรือนจำแห่งหนึ่ง จังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มป่วยรายแรกวันที่ 16 กรกฎาคม 2561 ผู้ป่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้น พบผู้ป่วยมากที่สุดวันที่ 31 กรกฎาคม-1 สิงหาคม 2561 อาการที่พบคือ ไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก มีเสมหะ ปวดกล้ามเนื้อ รักษาที่ห้องพยาบาลในเรือนจำ จากการสอบสวนโรคในวันที่ 1-2 สิงหาคม 2561 พบเรือนจำมีนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ รวม 2,825 คน เป็นนักท่องเที่ยว 2,479 คน คิดเป็นอัตราป่วยร้อยละ 10.77 ไม่พบเจ้าหน้าที่ป่วย เรือนนอนนักท่องเที่ยวมี 3 หลัง หลังละ 4 ห้องนอน พบผู้ป่วยทุกเรือนนอน จากการซักถามผู้คุมพบว่าวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 ผู้ต้องขังประมาณ 80 คน เดินทางไปแข่งขันสนามสนามของผู้ต้องขังระดับเขตและการแข่งขันกีฬาที่นครพนม มีผู้ต้องขังจาก 15 เรือนจำเข้าร่วมงาน สภาพแวดล้อมภายในเรือนนอนมีความแออัด ผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยนอนร่วมกับผู้ที่ไม่มีอาการป่วย น้ำดื่มในเรือนจำใช้เครื่องกรองน้ำจากน้ำประปา เก็บตัวอย่าง nasopharyngeal swab จากผู้ป่วย 15 รายส่งตรวจ PCR for Influenza ที่สถาบันบำราศนราดูร (รับตัวอย่าง 3 สิงหาคม 2561) อยู่ระหว่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การควบคุมโรคที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ให้ Oseltamivir 75 mg เป็นเวลา 5 วัน แก่ผู้ต้องขังที่มีอาการสงสัยไข้หวัดใหญ่ จำนวน 187 ราย เสนอแนะกับทางเรือนจำในการจัดเรือนนอนพิเศษ เพื่อแยกห้องนอนผู้มีอาการออกจากผู้ไม่มีอาการป่วย จัดตั้งระบบเฝ้าระวังโรค โดยให้พยาบาลเรือนจำประสานงานกับอาสาสมัครผู้ต้องขังประจำเรือนนอน ดำเนินการคัดกรองผู้ที่มีอาการไข้ทุกวัน โดยการวัดอุณหภูมิร่างกายทุกวัน และให้รายงานผู้ป่วยที่มีอาการไข้ร่วมกับอาการทางเดินหายใจส่วนบน (ILI) หาก

พบผู้ป่วยจะให้การรักษาและพิจารณาให้ Oseltamivir แก่ผู้ป่วยติดตามค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จัดเตรียมคลอรีนให้เรือนจำ รวมทั้งประสานโรงพยาบาลร้อยเอ็ดในการสำรอง Oseltamivir เพิ่มเติม

จังหวัดพิษณุโลก พบผู้ป่วยสงสัยโรคไข้หวัดใหญ่เป็นกลุ่มก้อน จำนวน 1,200 ราย ในเรือนจำแห่งหนึ่ง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีนักท่องเที่ยวทั้งหมด 2,833 คน (แดน 4 จำนวน 2,333 คน ป่วยสะสม 1,196 และ แดน 5 จำนวน 500 คน ป่วยสะสม 4 ราย) พบผู้ป่วยรายแรก เป็นเพศชาย เริ่มป่วยวันที่ 25 กรกฎาคม 2561 มีอาการไข้สูง ปวดศีรษะ ไอจาม มีน้ำมูก เป็นผู้ที่ไม่ได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ที่เรือนจำจัดสรรไว้ โดยเรือนจำได้รับการจัดสรรวัคซีนทั้งหมด 358 โดส (1,380 คน) เริ่มฉีดวัคซีนวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 และเมื่อฉีดวัคซีนในกลุ่มเสี่ยงไปแล้วจำนวน 120 คน พบว่าในกลุ่มผู้ที่ฉีดวัคซีน 2 ราย มีอาการไข้หวัดใหญ่ เริ่มป่วยเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2561 และเกิดการระบาดไข้หวัดใหญ่เป็นกลุ่มก้อนเฉลี่ยวันละ 200 ราย จึงได้หยุดฉีดวัคซีนไป ผู้ป่วยทั้งหมดจะได้รับการรักษาภายในเรือนจำด้วยยา Oseltamivir และไม่พบผู้ป่วยอาการรุนแรงอยู่ระหว่างรอผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การควบคุมโรคที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ให้ยารักษา Oseltamivir และให้สุขศึกษาแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ เรื่อง กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ แก่ผู้ต้องขัง แจ้งเรือนจำให้แยกห้องนอนระหว่างผู้ป่วยออกจากผู้ที่ยังไม่ป่วยให้ได้มากที่สุด เน้นย้ำการป้องกันการระบาดของโรค

3. การประเมินความเสี่ยง เรื่อง แมงกะพรุนพิษ

ข้อมูลระบบเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันการบาดเจ็บจากแมงกะพรุนพิษในหลายจังหวัด ตั้งแต่ปี 2542 มีรายงานพบผู้บาดเจ็บ 129 รายและเสียชีวิต 8 ราย โดยในช่วงฤดูมรสุมจะมีความเสี่ยงเมื่อมีฝนตกมากขึ้น น้ำฝนไหลชะเอาน้ำเสียและน้ำจากการเกษตรลงทะเล นำธาตุอาหารสูงไปเป็นแหล่งอาหารของแพลงตอนให้เติบโตรวดเร็ว ส่งผลให้ปริมาณแมงกะพรุนซึ่งกินแพลงตอนเป็นอาหารเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับภาวะโลกร้อนที่ทำให้อุณหภูมิน้ำทะเลอุ่นขึ้นเอื้อต่อการขยายพันธุ์ ในขณะที่ปริมาณเต่าทะเลซึ่งเป็นผู้ล่าแมงกะพรุนลดจำนวนลง ทำให้พบปริมาณแมงกะพรุนเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยบริเวณชายฝั่งทั้งอันดามันและอ่าวไทยมีโอกาสพบแมงกะพรุนพิษร่วมด้วยเป็นระยะ ในส่วนผู้บาดเจ็บจากพิษมักพบการสัมผัสจากการเล่นน้ำริมชายหาด ซึ่งมักเป็นน้ำตื้น พบในนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศใกล้เคียงกัน ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเครือข่ายป้องกันภัยจากแมงกะพรุนพิษให้กับพื้นที่ท่องเที่ยวหลายจังหวัด โดยมีคำแนะนำสำคัญดังนี้

คำแนะนำด้านการป้องกัน

1. การลงเล่นน้ำทะเลในช่วงนี้ ให้ระมัดระวังแมงกะพรุน โดยเฉพาะในช่วงเวลาค่ำ

2. พยายามใส่ชุดเล่นน้ำทะเลให้มีลักษณะมิดชิด คลุมร่างกาย

3. เลือกเล่นน้ำทะเลในบริเวณที่มีตาข่ายป้องกันแมงกะพรุน

4. สังเกตจุดตั้งน้ำส้มสายชู บริเวณริมชายหาด

คำแนะนำด้านการรักษาอาการพิษแมงกะพรุน

1. โทรแจ้งเหตุฉุกเฉิน 1669

2. ราบบริเวณที่สัมผัสด้วยน้ำส้มสายชู ห้ามขัดถูหรือรดน้ำเปล่า และรีบนำส่งโรงพยาบาล

3. สำหรับผู้เดินทางท่องเที่ยวทะเล ขอให้มั่นใจว่าประเทศไทยมีระบบการรักษาพยาบาลฉุกเฉินที่ดี สามารถเข้าถึงและนำส่งผู้บาดเจ็บได้อย่างรวดเร็ว

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์ไข้หวัดนก H9N2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

Avian Flu Diary (AFD) รายงานว่าพบผู้ป่วยไข้หวัดนกสายพันธุ์ H9N2 รายที่ 3 จาก Shenzhen สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเพศหญิง อายุ 24 ปี ผู้ป่วยเริ่มมีอาการวันที่ 21 กรกฎาคม 2561 และเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ส่วนใหญ่ผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H9N2 จะติดต่อหลังจากมีการสัมผัสกันแต่ในกรณีนี้ไม่มีกรกล่าวถึงการสัมผัสตัวปีก

ตั้งแต่ต้นปีที่ผ่านมา มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดนก จำนวน 2 ราย รายแรกผู้ป่วยเป็นเด็กจากมณฑลกว่างตุง ส่วนอีกรายเป็นหญิงจากปักกิ่ง โดยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีเพียงสามประเทศที่มีรายงานผู้ป่วย H9N2 ในคน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ปากีสถาน และอียิปต์

2. องค์การอาหารและยา พบ Cyclospora ในสลัด Fresh Express ที่มีขายที่ร้านอาหารของ McDonald's

เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางได้รับการยืนยันว่าพบผู้ติดเชื้อปรสิตเกือบ 300 คน ใน 15 รัฐ จากสลัดของ Fresh Express ที่ขาย

ให้กับ McDonald's และบริษัทอื่น ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำลังให้ทาง Fresh Express ดำเนินการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าบริษัทอื่นๆ ในเครือของ Chiquita Brands LLC ที่ซื้อผักสลัดเหล่านั้นไม่ได้นำผักสลัดดังกล่าวไปใช้

เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2561 องค์การอาหารและยาได้รับรายงานจาก Fresh Express ว่าผักกาดโรเมนที่มาจาก lot. เดียวกันกับตัวอย่างที่พบผลบวกนั้น ไม่ได้นำไปบรรจุเพื่อขายปลีกโดยตรงจาก Fresh Express

Fresh Express ได้เรียกคืนผลิตภัณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับซอสและแฉ่งว่าที่ McDonald's มีเพียงตัวอย่าง แครอทในสลัดเท่านั้น โดยสลัดที่มีส่วนผสมของผักกาดหอมและแครอท จะมีเครื่องหมายวันหมดอายุวันที่ 19 กรกฎาคม 2561

ตามที่ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคระบุวันที่ผู้ป่วยเริ่มมีอาการ อยู่ระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม-12 กรกฎาคม 2561 และเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2561 พบว่ามีผู้ป่วยที่รับประทานสลัดจากร้านอาหารของ McDonald จำนวน 286 ราย ได้รับการยืนยันการติดเชื้อ Cyclospora จากห้องปฏิบัติการ และมีอย่างน้อย 11 รายที่ต้องเข้าอนรักษัตวในโรงพยาบาล

สำหรับการยืนยันการติดเชื้อ Cyclospora ถึง 6 สัปดาห์ แต่โดยปกติจะใช้เวลา 2 วันถึง 2 สัปดาห์หลังจากได้รับประทานจนถึงมีอาการ ดังนั้นประชาชนเริ่มที่มีอาการป่วยหลังจากวันที่ 14 มิถุนายน 2561 จะไม่นำมานับรวม ซึ่งทางเจ้าหน้าที่รัฐบาลกลางอาจจะต้องใช้เวลา

เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2561 ทางองค์การอาหารและยาได้ดำเนินการวิเคราะห์ส่วนผสมของสลัดและในวันที่ 27 กรกฎาคม 2561 แจ้งให้ Fresh Express ดำเนินการสั่งให้บริษัทตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีการปนเปื้อนยังมีจำหน่ายอยู่ในตลาดได้หรือไม่

เมื่อกลางเดือนกรกฎาคม 2561 องค์การอาหารและยาได้รับรายงานจากแมคโดนัลด์แจ้งว่าตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2561 บริษัทได้หยุดการใช้ผักสลัดของ Fresh Express ในร้านอาหารที่รัฐ Illinois, Iowa, Indiana, Wisconsin, Michigan, Ohio, Minnesota, Nebraska, South Dakota, Montana, North Dakota, Kentucky, West Virginia and Missouri